

سید محمد اسلامی

دبیر ویژه نامه

m.eslami@khorasannews.com

۱- خلاصه

تحریم در سیاست خارجی اتحادیه اروپا جایگاه استراتژیک یافته است. این ابزار سیاست خارجی در سال‌های گذشته در ۲ بعد به طور ویژه گسترش یافته است. بعد اول کمیت استفاده از سیاست تحریم در سیاست خارجی اتحادیه اروپا است که در ۱۰ سال گذشته با شیب زیادی افزایش یافته است. بعد دوم نیز کیفیت تحریم‌ها است که باز هم در سال‌های گذشته هوشمندانه‌تر و موثرتر شده است. از سوی دیگر بررسی نمونه‌های متعدد اعمال تحریم نشان می‌دهد که این ابزار سیاست خارجی فقط یک قهر سیاسی نیست، بلکه از چارچوب و منطق مشخصی پیروی می‌کند. مطالعه عینی موارد متعدد تحریم‌های اتحادیه اروپا علیه کشورهای مختلف نشان می‌دهد که تحریم یک سیکل با ۷ مرحله یا گام است. این هفت گام به این ترتیب هستند:

- ۱) تصمیم‌گیری درباره لزوم اعمال تحریم
- ۲) طراحی تحریم
- ۳) اعمال تحریم
- ۴) مذاکره برای مذاکره
- ۵) مذاکره درباره چگونگی لغو تحریم
- ۶) آغاز تدریجی لغو تحریم
- ۷) لغو کامل تحریم و آغاز عادی سازی روابط

براساس این چارچوب در سال ۱۳۹۲ با انتخاب حجت الاسلام دکتر حسن روحانی به ریاست جمهوری ایران، مذاکرات با ۵ کشور شورای امنیت به علاوه آلمان به گونه‌ای پیش رفت که ساختار تحریم‌های اتحادیه اروپا علیه ایران نه فقط ترک برنداشت، بلکه از گام ۴ به گام ۵ منتقل شد. با لغو احتمالی تمامی تحریم‌های اتحادیه اروپا علیه ایران در پایان مذاکرات جامع، یک سیکل ۷ مرحله‌ای تحریمی علیه ایران به پایان می‌رسد که می‌توانیم آن را به اتمام کار یک ساختمان ۷ طبقه تشبیه کنیم. به عبارت دیگر مذاکرات

با مسئول سیاست خارجی اتحادیه اروپا به نمایندگی ۶ کشور مهم جهانی بازی در زمین دشمن و با قواعد دشمن است. بنابراین اگر اقتضائات هوشمندانه این مذاکرات در نظر گرفته نشود، حتی بهترین پایان یعنی لغو تمامی تحریم‌ها نیز می‌تواند بدترین پایان یعنی تکمیل یک سیکل ۷ مرحله‌ای تحریمی علیه ایران باشد. این واقعیت در عین حال نافی اهمیت ادامه مذاکرات نیست. اما راهبردهایی موازی از قبیل راهبرد اروپای دوم می‌توانند همزمان با ادامه مذاکرات، زمین بازی را به گونه‌ای تغییر بدهند که ما در مسیر و گام‌های تعریف شده از سوی طرف مقابل قدم بر نداریم. به عنوان نمونه یکی از دستاوردهای راهبرد اروپای دوم می‌تواند بالا بردن هزینه‌های اعمال تحریم از سوی اتحادیه اروپا و افزایش منافع متقابل در عادی سازی روابط چند جانبه باشد. بنابراین مهم است که تصور ما نسبت به لغو احتمالی تحریم‌ها، واقع بینانه باشد. با تاکید بر حمایت از روند فعلی مذاکرات، باید تصریح کنیم که ما هنوز در سیکل تحریم‌ها به سر می‌بریم و باید هوشمندانه مسیر مذاکرات را مدیریت کنیم.

۲- جایگاه تحریم در سیاست

خارجی اتحادیه اروپا

۱- ۲- افزایش حیرت‌آور کمی تحریم‌ها

در ۲ دهه گذشته اتحادیه اروپا به طور بی‌سابقه‌ای میزان استفاده از ابزار تحریم در سیاست خارجی اش را افزایش داده است. به عبارت دیگر فرکانس استفاده از تحریم در سیاست خارجی به میزان قابل ملاحظه‌ای افزایش یافته است. اگرچه کارشناسان، سیاستمداران و صاحب نظران اروپایی درباره میزان مفید بودن و تاثیرگذاری اعمال تحریم‌ها تردید دارند، اما فرکانس بالای اعمال تحریم‌ها نشان می‌دهد که سازوکار پیچیده تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی در اتحادیه اروپا مجموعاً بر این باور است که تحریم‌ها موثر هستند. به عبارت دیگر اروپایی‌ها، هر تحریم از زمان تولد تا هنگام بلوغ را مجموعاً برای اتحادیه اروپا سودآور یافته‌اند. در عین حال فارغ از این که اعمال

